

Pija. Parakia.

Leilha metisi. Nahlbrecht.

GUZMICS IZIDOR.

A MAGYAR TUDÓS TÁRSASÁG'
ÉVKÖNYVEI.

ÖTÖDIK KÖTET.

BUDÁN.

A MAGYAR KIRÁLYI EGYETEM' BETŰIVEL.

1842.

Károlyi István.

IX.

EMLÉKBESZÉD

GUZMICS IZIDOR T. T. FELETT.

MONDOTTA

A' M. TUDÓS TÁRSASÁG' IX-D. KÖZ ÜLÉSÉBEN, SEPT.' 8. 1840.

CZUCZOR GERGELY, RT.

Midón a' tudományosság valamelly nagy és hatalmas nemzetben elágazó mély gyökereket vere; ott, hunyjanak el bár koronként legmiveltebb férfiak, e' veszteségből eredő fájdalmat enyhíti némileg azon vigasztalás, hogy az elköltözöttek' szelleme még számos rokon kebeleiben él és munkálkodik: de ha egy, a' literaturához csak imént kezdett, számra sem tetemes, nyelvének országos gyakorolhatásaért folyvást küzdő nép csak egyet veszítsen is jelesb írói közül, méltán kesereg és sínli a' csapást, fiatal csemeteként, mellynek bár mellyik részét érje sérelem, csökken növésében, míg a' századnak magasra tetemesült tölgye, nedvekben bujálkodván, kiforrja sebeit 's tovább tenyész.

Nem feltételem, Nagy tekintetű Gyülekezet, régi, mármár kiapadt fájdalomkönyüknek új eret fakasztani: de akaratlanul is visszara-
gad emlékezetem a' multakra, 's előttem lebegnek azon dicsőültek' árnyékai, kiket rövid időszak alatt olly sűrűn, 's jobbára olly korán látunk sírba szállani, 's kikben zsenge tudományos intézetünk főtámaszait, a' hazai nyelv első rendű bajnokait siratja. És im, még egyik legjelesb tagtársunk' — Kölcsey' sírja körül állánk keservvel sziveinkben, 's mielőtt érette e' nyilvánosság' szent teremében ünnepélyesen kebeleink a' legszomorubb érzelmekre, szemeink a' végtisztelet' legforróbb könyeire olvad-

tanak volna; ismét egy, mindnyájunktól szeretett, fáradhatatlan munkásságu tagját, Guzmics Izidor bakonybéli apátot vesztette el academiánk, 's benne a' szép literatúrának egy lelkes művelője, különösen a' hellen classicitásnak hév előmozdítója, 's a' magyar anyaszentegyháznak felvilágosodott, józan elméű tanára tűnt el. Őt ugyan homályos születése fényes hivatalokkal nem kecsegteté, helyzete is, melly utóbb a' polgári társaságban juta neki, korlátoltabb és kényesebb vala, hogy sem, mint nép' embere polgári cseréget tűzhetett volna érdemkoszorújába: egy pálya mindazáltal nyíltan állt előtte, egy pálya, mellyen a' szalmakunyhók' igénytelen növendéke is a' ragyogó paloták' nagy reményű fiaival lenézés nélkül versenyezhet; egy pálya, mondom, mellynek megfuthatására kiváltságok 's szabad levelek' bemutatása épen nem, csak józan ész, és jóért lobogó szív szükséges: tudniillik a' nemzeti művelődés, a' tudományok' pályája. Ez volt ama' nemes cél, mellyet törekvéseinek első ifjúságától kitűze, 's el figyelméből nem veszte mind lehunytaig. Ez életének azon fő oldala is, mellyet, mennyire az idő 's eróm' csekélyége engedik, kiemelni feltételem.

Guzmicsot, Nagy tekintetű Gyülekezet, nem áldotta meg a' sors olly kedvező állapottal, melly a' kisedet legott pályájából a' fentebb rendszerű nevelés' csarnokaiba vezették volna be; ő közsorsú szüléktől, 1786dik évben született Sopron vármegyében, a' vámos-családi malomban, hol atyja molnár vala. Első oktatást nyolcz éves korában, anyja' testvére, Buday József szentgyörgyvölgyi plebánostól nyere Zala megye' lövői járásában. A' bájos vidék, gyermeki játékainak bölcsője, nagyobb hatással lón a' fia' fogékony lelkére, hogy sem a' természet' szépségeire fel ne serkentek volna érzelmei. A' könyv, mellyből olvasni, 's a' mit olvasott, énekelni kezde, Faludi Ferencz volt. Az olasz lágyságú, könnyen folyó versekben nyiladozott értelme; az egyszerű természet' képei, mellyeket a' kies vidék éltete, olly tisztán, olly gyengédeden festve Faluditól, miként akkor magyar több nem feste, mélyen szállának lelkébe, élénk nyomokat hagyván magok után, 's a' magány, melly majd egyedül vala hű társa, korán megindítá benne a' képzerő munkálatát, 's képzelge, ábrándozék, cél és határ nélkül. Majd Kassandrát olvasá, mi képzetét hatalmasan kapá meg, 's a' hajdankor' harcziává, 's bálvá-

nyozója lón a' nélkül, hogy azt betanult keresztény hite ellen lenni gondolta volna; de hiszen mellyik hó kebelű gyermek nem bálványozó ártalom nélkül?

Az illy fogékony elmével, minden szép és fenséges után ábrándozó szívvel felékesített ifjonczot ki ne kísérné már reménytelve a' nyilvános iskolák' teremeibe? Ki ne hinné örömet, milly diszére serdülen fel ő itt a' magyar literaturának? Ám hiu remény, csalfa öröm ez; mert őszintén meg kell vallani: a' mi virágokkal diszeskedett eddig a' magyar tudományosság' és szép művészetek' tára, azok jobbára más kezek alatt, más mezőben fejlettek ki. Oskoláink mindeddig mostoha kezekkel tengetik a' magyar nyelvtudományt. Verseghynek, minden népszerűségből régtől kivetkezett nyelvtanával hat álló évig bajlódik az ifju, tanul irni, ragozni az országszerte megállapított közszokás' daczára; hetenként egy órát szentelnie a' nemzeti nyelvre elég, nem is köteleztetik többre, 's a' honi nyelv' ügyét szíven viselő jobb meggyőződésű tanítónak fonákul, de kötelességből tett munkája ellen nincs egyéb vigasztalása, mint-hogy az elébe szabott rendeleteknek hódolván a' törvény' éltető szelleme helyett, annak öldöklő betűit megtartotta. Voltak, hála a' nemzetiség' őrszemlének, voltak mindenha és vannak férfiak, a' honi mivelődés' különös kedvelői, kik a' serdülő ifjuságot, kiszabott kötelességökön túl, saját ösztönökből ébresztgetik a' magyar literaturára; de hányadik ifjunak juta szerencséje illy ápoló kezek alatt serdülni fel? A' fogékony lelkű fiatal Guzmics ugyan e' kedvezésben nem részesült. Általhaladván tehát a' soproni, kőszegi és szombathelyi gymnasiumokban oskoláit a' nélkül, hogy ébredező szellemének új táplálék nyújtott volna, Pannon' hegyén szent Benedek' szerzetébe lépett, honnan, miután a' philosophiai tanulmányokat elvégezte, 's Győrött két évig a' grammaticai osztályban tanított, 's Pannon'hegyén a' szerzet' növendékeivel ugyan a' grammaticai tanulmányokat ismételte volna, Pestre, középponti növendékpapházba küldetett az isteni tudományok' hallgatására. És ez volt rá nézve azon kedvező helyzet, melly jóvendő literatori életét megalapította. De halljuk erről saját szavait: „Hogy nekem a' gondviseléstől Pestre jutnom engedtetett, ezért sok hálával tartozom istenemnek! nem csak elmém', de leginkább characterem' szilárdításaért; 's ezt közvetlenül isten után

neked, egyetlen dicső férfi, neked köszönhetem Tumpacher József! Ó hogy a' nagy férfit nem tudja remegő kezem méltólag festeni! örömes-tebb adnám én őt emlékül az utókornak, mint magamat. Pestnek köszönhetem azt is, hogy Herdert olvashatám, kinek fönlebegő, a' nagy egyetemet általölelő szelleme után olly élénken, annyira feledve magamat, 's ösztönszerűleg kapkodtam, miként gyermek az előtte repkedő lepke után. A' classica literatura iránti szerelmet ez gyujtá fel bennem leghathatósabbban.“ A' pesti növendékpapháznak köszöné tehát elméje' helyes irányzatát, ugyan ebben, melly olly számos nagy tudományu, 's magyar szellemű egyházi férfiakat adott, 's folyvást nevelni törekszik a' hazának, kedvelé meg Guzmics a' honi literaturát. Révai, Kazinczy, Berzsenyi, Dajka levének kedvencei. Tulajdona a' nemesebb ifju kebelnek, hogy nem csak némi hódoló tisztelettel szeret függeni előképein, hanem gyúlad benne egy leírhatatlan vágy is, örökké izgató ösztönnel, a' megkedvelt példányok után törekedni. E' vágy, ha valakit, bizonyára lelkesíté Guzmicsot. Mint növendékpap több rokon szellemű társaival tudományos egyesületbe áll, dolgozgat velök, eredetiekben és fordításokban, 's ha meg nem veti is, legalább kijeleli alapját a' mai rendszeres pesti magyar iskolának.

Azonban Guzmics' tudományos pályájához ez csak néminemű készület; hogy megiramlásának sikerét láthassuk, Pannon' hegyére kell őt kísérenünk, hol tizenhét évig, mint a' szerzet' növendékeinek az isteni tudományokban oktatója, mennyi hatással lón felvilágosodott józan tanítása, folyvást ifju hévtől lángoló, férfias velőségű, ékes előadása által tanítványai' kiképzésére, azt, mint közvetetlenül a' szerzetet illetőt, a' pannonhegyi főmonostor' évkönyvei fogják örök hálával hirdetni; az általános literatura' történeteiben pedig közvetőleg, 's talán csak úgy említhető, ha a' hazai nyelv' terjesztésében ezen legrégibb magyar szerzet némileg figyelemre méltóvá tette volna magát, mit hogy főleg Guzmics' példája és ösztönözése eszközölt, ez alkalommal ünnepélyesen meg nem vallani tőlem méltatlan elmellőzés volna.

Ó a' nyelvújítási forradalomnak ez időszakában olly finom tapintattal birt, millyennel csak az előítéletek' ködén túlemelkedő lélek bírhat. Kazinczy vitte a' szótörőket elöl, számtalan, sötétséghez szokott

szemeknek boszantására, türetlen utakon, gúnytól, ellenséges nyilaktól üldöztetve. Illy forradalmi korban nem kis dicséretére válik embernek már az is, ha elég mérséklettel bír a' haladásnak ellen nem szegülni: a' ki pedig erőt is érez kebelében a' haladókkal versenyt küzdeni akadályok ellen, méltán számíthatik az újjászületés' bajnokai közé. Guzmics ez utóbbiak' rendében foglalt helyet, hév pártolója és követője levén mind azon új stylistikai fordulatoknak, mellyek nyelvünknek csint, hajlékonyságot, könnyű gördülékeny folyást kölcsönöznek. Sőt ő maga a' merészebb nyelvújítók' egyike vala, kötött és kötetlen beszédben egy iránt. Költeményei ugyan a' művészet' ideáljához nem mérhetők, de a' honi költészet' virágfüzérét több művei ékesíteni fognák. Mindazáltal a' prósai előadás az, mellyben Guzmics első rangú iróink között méltó helyet víva ki; egyszerű, még sem száraz, ékes, még sem czikornyázott, férfias, de nem komor, majd fellengző, de nem dagályos írásmódján némi finom lágyság, meleg érzelem és izletes csinosság ömlik el, mit hogy főleg a' minden classicitas' forrásának, a' hellen tudományok' szeretetének kell tulajdonítani, ha önvallomásából nem tudnók is, maga írt a' dolog' természetete.

A' hellen nyelv' elhanyagolása, fájdalom, nem egyetlen, de nem is legkisebb hiányok, mondhatnám vétkök, nyilvános tanítói intézeteinknek. Mivelődést, csinosulást, valódi' szép tudományt ohajtunk terjeszteni oskoláink által; még is mind ezeknek első legtisztább forrását nem nyitjuk meg a' szép, jó, és igaz után szomjuzó ifjainknak. Latin kézikönyveink hellen műszavakkal teljes telvék, mellyekkel, a' görög nyelvbeni járatlansága miatt, mint annyi értetlen hieroglyphekkel tömi 's fárasztja emlékezetét a' tanuló ifju. Valóban, midőn intézeteinknek legjobb akarattal legszentebb czélokot tűztünk ki, a' mi főképen oda vezetne, a' fő eszközt, a' hellen literaturát gondatlanul elmellőztük. Méltó hála és dicséret illeti tehát azon vállalkozó férfiakat, kik a' szépirodalom iránti belső vonzalomtól ösztönöztetve önerejükkel pótolják a' köz elhanyagolásból eredett hiányt. Milly szeretettel 's belső vonzalommal visszeltetett Guzmicsunk ezen tanulmányokhoz; mennyi szellemi rokonságot sejtett a' magyar és hellen nyelvek között, sajátságok', kifejezések, tonosság' tekintetében; milly fontos okokkal támogatá azon állítását, hogy

a' magyar szép-literaturai csinosodás legbiztosabb uton haladand, ha a' hellen miveltség' aranypéldáit tűzi ki előképeül; ezt a' tudós társaság' évkönyveiben kiadott jeles értekezései bizonyítják. Theocrit' maradványai pedig, 's az academiától megjutalmazott Oedipus és Iphigenia, a' hellen költészet' e' remek gyöngyei, mellyeket olly ügyes és csinos tollal magyarosíta, tetteges tanúi e'beli járatosságának, választékos ízlésének. Azon igénytelen báj, azon egyszerű, tömött, szabatos kifejezések, mellyek nyelvünkben csak e' kevés próbatételekkel is kifejlődtek, méltán gerjesztik azon kívánságot bennünk, vajha a' hellen írók' egyéb remekei is minél több hasonló műkedvelőkre találának.

De bár milly fontosak Guzmicsnak a' szépliteratura körül tett munkálati, mindazáltal a' nyomatékot, az érdemei' mérlegén legsúlyosbikat, vallástani műveiben tette le. Hosszasnak kellene lennem, Nagy tekintetű Gyülekezet, ha részletes bonczolgatásába ereszkedném mind azon vallást tárgyazó dolgozatoknak, mellyekkel Guzmics részint külön füzetekben, részint folyóiratok' utján az egyházi tudományokat gazdagította. Itt csak általánosan szándékom őt méltányolni, 's fővonalaait adni a' nemes iránynak, mellyet ebbeli munkáiban kitűze, 's azon tiszta szellemnek, mellytől lelkesült.

Egy igénytelen szerzetes papot állítok elé, a' világ' zajától, monostori csendes falak közé elvonultat, de kinek kebelében az érzelmek' legnemesbiké, a' türelmes, a' nem versenygő, az önhasznát nem vadászó keresztény szeretet lángol; egy szerzetes papot, ki azon egyháznak, mellyhez tartozik, tanítását a' kor' kívánatihoz és haladásához képest alaposan ismeri; mert ez fő tiszte, egyik legkedvesb foglalkozása. Ám ő nem csak szerzetes, ő az izlés' embere, a' világi tudományok' avatott gyakorlója egyszersmind, nyájas emberbarát, 's mi nélkül a' legragyogóbb méltóság' életrajza is kontármű, hazája' boldogságát szíven viselő jó polgár. Az illy tulajdonokkal felékesült egyházi férfitől nem remélhetünk-e, hogy a' jogosság' és viszonyos méltánylat' korlátai között azt, a' mi előtte szent és tiszteletes, váltig védelmezendi, 's midőn ellenfeleivel küzd is, gúnytól, alacson rágalmaktól tartózkodva, a' vallásnak tetteges oldalát, a' minden erények' legnagyobbikát, a' szeretetet soha nem feledi? És reményünk nem hiúsodott meg. Milly fontosak, ismeretekkel

telvék, a' kor' haladásához és körülményekhez alkalmazottak egyházi értekezései, vitatkozási? Milly tiszta azon morál, mellyet bennök nem csak tudományosan fejteget, hanem szívekbe csepegtet is? De mennyire szelid, még is szilárd, türodelmes de egyszersmind önállású azon hang, mellyen Guzmics vitatkozik? És midón szívének legforróbb vágyát, a' vallási egyesülést javolja, nem látunk-e előttünk egy remek képet lebegni, mellyen a' buzgó kereszténység a' jó hazafussággal nyájasan ölelkezik? Irásmódja itt is, mint egyéb műveiben izletes, választékos, majd lágyan folyó, majd ömlengő hevesebben, a' mint tudniillik a' tárgy, mellyel bánik, vagy elérzékenyülésre olvasztja, vagy fentebb eszmék' fellegeibe ragadja.

Milly hatása lón különösen „Egyházi Tár“ című folyóiratának az isteni tudományokkal foglalkozó közönségre, mennyire terjedett általa a' vallási magyar tudományosság, azt a' magyar egyház történetírója fogja egykor illó kiterjedésben méltányolni: én végezetül, mielőtt a' gyásztiszteletnek bucsuszavait elrebegném sírja felett, megemlíteni még el nem mulaszthatom, hogy Guzmics, úgy engedvén helyzete, 's a' világi gondoktól független állapota, nem csupán kényelem- vagy időtöltésből, hanem egész valójából, vagy mint mondani szokás, testestül lelkestül literátor vala, ki nem csak nappalait és éjjeleit a' tudományok' szent teremeiben virasztotta által, hanem részvevő indulattal és becsüléssel viseltetett az ismeretek' mindennemű ágaihoz, ki, midón a' tudományok' mély titkaiban buvázkodott, el nem mulasztá a' köréhez tartozókat is azok' rejtekébe bevezetni, beavatni, kinek nevével csaknem minden folyóirataink' és zsebkönyveink' íróinak névsora büszkélkedik, ki barátságos, részint levelezési viszonyokban éle literátor társaival, személy 's vallásfelekezeti válogatás nélkül; mert az eszmék' és szív' rokonságát a' legnemesebb, 's felbonthatatlan barátságok tartotta. Részt vón azon választottságban, melly az academia' alapszabályainak kidolgozására legfensőbb rendeletből kiküldetett. Ugyan annak, első alakultakor, a' nyelvtudományi osztályban vidéki rendes tagjává, majd 1838-ban tiszteleti tagúl választatott, Szerzetének, mellynek növendékei oktatásában élete' főbb részét töltötte volt, annyira megnyerte bizodalvét, hogy a' megürült főpáti méltóságra ó is kijellettének általa. Mint ha-

konybéli apát, e' diszes egyházi rangot nem nyugalmazási díj gyanánt, sőt inkább munkaüszönül tekintette, 's a' csendes magány' jótéteményeit folytonosb szorgalommal hálálta meg. Mit vala teendő, ha a' sors kedvezett volna életének, csak onnét is sejdíthetni, hogy kevés év alatt a' szelid Muzákat a' rengeteg Bakony' vad magányába édesgette, és szerzetes társait, nyájás leereszkedése, fesztelen barátsága által nem csak szívének nyerte meg, hanem írókká képezvén, a' tudományoknak is. De, fájdalom! midőn e' tudós kényelem' szellemi gyönyörét éldelni sietne a' fáradhatatlan férfit, életkorának még nem hanyatlott szakában, egy hirtelenül kifejlett nyavalyának, a' béllobnak, áldozata lőn sept.' 1. 1839. mielőtt hosszas tanulmányai' eredményét: „Az erkölcsi világ' történeti rajza“ czímű munkáját bevégezte volna. Végóráiban, mig romladékony testén 's hervatag arcza' vonalmain a' szörnyű fájdalmak' kórjelei önkénytelen kitörtének; lelke mind végső leheletig erős és nyugodt marada, panasz, türelmetlenség nélkül, sőt nyugtatva és vigasztalva az ágya körül sírángozó szeretteit, tottleges például, hogy a' valódi bölcs' kebelén a' halál' fulánkjai is megtömpülnak, 's midőn teste, a' porhatag, szükségképen feloszlik, lelke, a' megedzett, a' független, túléli a' mulandó viszontagságokat örökre, romolhatatlanul.

De ő már kiszenvedett! sok jeles törekvések, egy hosszabb életre méltók, sok szép remények az irodalmat ékes virágokkal, maradó gyümölcsökkel kecsegtetők szűnyadtak el vele. Elszállt a' lélek, melly a' hazai nyelvért oly forró és sikerrel lángola, 's az academia' ügyét, haladását csüggedetlen munkássággal előmozdítani nem csak kötelességének, hanem legkedvesb élvezetnek is tartotta. Langjen a' béke' szelleme csendes sírja fölött, 's órködjék neve mellett jó emlékezet: mert nem mult el élete nyomdok nélkül, nem a' hazában, mellynek, mi erejéből telt, áldozék; nem a' magyar egyházban, mellyet több jeles műveivel gazdagíta; nem szerzetében, mellynek első csillaga, lelke és büszkesége vala.

leveleivel tiszteltetett meg, 1832. mart.' 9. iktatta lev. tagjai' sorába. A' munkásságához képest jobb sorsra érdemes férfi nagy szegénységben halt meg Pozsonyban, martius' 17. 1839.

GUZMICS IZIDOR,

tiszteletéi tag.

Született april.' 7. 1786. a' vámos-családi malomban, hol atyja molnár volt; keresztségben László nevet nyert. Nyolcz éves korában anyabátyja, Buday József szent-györgyvölgyi pleb. Göcsejben magához vette, hol Faludi Ferencz' énekein tanult olvasni. Latin iskoláit Kőszegen, Szombathelyt és Sopronban végzé, melly idő alatt olvasá Báróczy' minden munkáit több ízben, Rajnis' Kalauzát és Virgiljét, 's ez után kezdé magyarul verselni. 1805ben sz. Benedek' rendébe lépett, novitiátusa alatt Tót Farkas exjesuitától vett leczkéket a' latin és hellen grammaticából, utóbb a' mathesisből is, a' philosophiát Győrött végzé. 1808-ban felesküvén ugyan itt grammaticát tanított két évig, egyig Pannonhalmán a' szerzet' újonczaival ismétlé azt. Mint philos. hallgatója kezdé németül olvasni Lafontaine' regényein. 1811ben Pestre jött fel hittudományt tanulni, honnan négy év múlva mint theol. Dr. tért vissza, és tüstént a' dogmatica' tanítására tétetett — Pannonhalmán, mellyben tizenhét évet töltvén, 1832b. sz. Móricz' bakonybéli apátja lett. Pesten léteben ismerkedett meg bővebben a' német literaturával, különösen Herderrel, ki folyvást előképe maradt; ugyan itt magyar nevendék baráttal tudományos társaságba álla, dolgozgattak, de ki egyebet nem adtak egy pár regénynél e' czím alatt: *Két kossorús Delinke*, mellynek elseje: *Miteusz*, eredeti, Guzmicsé, Báróczyt utánozó tollal; másika Lafontainból fordítva Farkas József pécsi nevendék által. Ugyan itt írt Bilkei Pap Ferenczczel egy vígjátékot, melly a' nevendékházban játszattott el, de ki nem jött, 's részt vett a' Magyar Plutarchusban, 's Hübner Lexicona' fordításában. Ez időben Kazinczy, Berzsenyi, Dayka 's az Erdélyi Muzeum tették magyar olvasását. Haza menvén, a' dolgozás' folytatására ösztönt neki Horvát István ada. Irni kezdett az akkor megindult Tud. Gyűjteményhez, majd társ lón csaknem minden folyóírás és zseb-

könyvnél. Az „Egyházi Értekezésekben“ Márton István prof.' Catechismusa' pörébe avatkozott; majd Báthori Gábor superintendens' beszéde a tolerantiáról ada neki alkalmat ismételve is *A' vallási egyesületről* irni (Pest, 1823. 8.); Pap István és Szikszai Bene vetélkedtek vele e' tárgyban. Következett hellen studiumai' első gyümölcse: *Theokritosz' maradványi* (Győr, 1824. 8.); az Urániában számos szinműve, 's 1828 és 1829ben szinte Gyórott a' Theologia fundamentalis egy, 's a' Theologia dogmatica három kötetben, n. 8. A' magyar tudós társaság' igazgatósága 1830. nov. 17. a' nyelvtudományi osztályba vidéki negyedik rendes taggá nevezte ki; 1838. sept. 7. tiszteleti taggá választatott. Academiai pályáján tőle a' következőket vettük: 1. *Hellen-magyar literatura* (Évkönyvek, I. II. III.). 2. *Nyelvünk' újabb fordulatai* (Tudománytár. VII.). 3. *Költészi és szinművészi nyelo* (Tudtár, új foly. ért. rész, III.). 4. *Emlékbeszéd Horváth János felett* (Évk. III.). Ezekon kívül értekezések és bírálatok az Athenaeumban és Figyelmezőben. Új kort kezdett hittudományi literaturánkra deríteni az *Egyházi Tár* által, mellyet 1832ben megindítván, halálaig folytatott, 's mellyben közre bocsátott számos dolgozataiból a' következőket jegyezzük ki: 1. *Hít és egyház* (I—XI); 2. *Éden az embernem' bölcsője* (I—VII.). 3. *Tumpacher József' élete* (I.). 4. *Az ész' igazai a' religió' ügyében* (XI.). 5. *Hít és szabadság* (XI.). 6. *Szentírásiránti újabb nézetek* (XII.), sőt a' pesti Egyh. folyóírásba is dolgozott, mellyben tőle van 7. *A' rationalismus, supernaturalismus és mysticismus*; és 8. *A' papi nótelenség*. A' m. t. társaság' költségein megjelentek tőle: *Sophocles' Oedipusa* és *Euripides' Iphigeniája* hellenből fordítva. Munkás életének béliob vetett véget Bakonybélben, sept. 1. 1839., mind azoknak, kik ismerték, méltó bánatára, mielőtt sok éves studiumai' tárgyát: *Az erkölcsi világ' történeti rajza*, befejezhette volna.

BU CZ Y E M Í L,

levelező tag.

Született 1784. maj. 16. Kolosvárt, hol gymnasiumi osztályait végezte, 's a' római literaturával korán megismerkedett. 1799ben Kassára ment philosophiát hallgatni, hol Kazinczy' Orpheusa vonta figyelmét